

*І. В. Лопаткіна, канд. екон. наук,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Фінансова система Євросоюзу наповнена ліквідністю: тільки останні місяці ЄЦБ видав довгострокових кредитів комерційним банкам на суму більше 1 трлн. Євро. Теоретично ці кошти повинні бути спрямовані на фінансування боргу проблемних країн, але фінансовим регуляторам Євросоюзу все складніше здійснювати тиск на європейські банки. Нові умови вимагають нових рішень, трансформації існуючої фінансово-економічної системи – її елементів, структури, функцій і взаємозв'язків між суб'єктами. Тлом для очікувань змін не тільки в ЄС, а і в глобальній фінансовій системі є стан світової економіки та фактори глобальної фінансово-економічної кризи, яка, на думку багатьох, далека від завершення. Відповіддю на виклики сучасності стали дебати на саміті ЄС з приводу створення верховного фінансового командуючого – банківського суперрегулятора для всієї Євразії. На початковому періоді – на базі ЄЦБ. Рішення вже узгоджене. Такий крок означає створення банківського союзу і спрямовані на відновлення економіки регіону. Дилема між об'єктивною необхідністю посилення централізованого управління в умовах кризового стану економіки та прагненням до самостійності ринкових національних одиниць гальмує процес банківського об'єднання.

Функціями нового наднаціонального регулятора мають стати одностороння видача та відкликання ліцензій на здійснення банківської діяльності, розподіл банківських потоків та захист прав вкладників. Але такий формат, на думку спеціалістів, суперечить основним домовленостям ЄС і є незаконним. Нез'ясованими залишаються питання рівня влади новоутвореного регулятора і чи зможуть, і в якій мірі протидіяти його рішенням національні центральні банки.

Створенню регулятора на базі ЄЦБ заперечують країни, які прагнуть приєднатись до єдиної системи банківського нагляду, але які не є членами Зони євро – Польща і Швеція. Для відмови їм немає економічного підґрунтя, але їх статус не дозволяє брати участь в голосуванні щодо ключових рішень ЄЦБ. Компромісним рішенням повинно стати створення незалежного від ЄЦБ органу, що дозволить ігнорувати будь-які правила, які обмежують діяльність ЄЦБ. Крім того, всі члени нової організації отримують право голосу. Проти такого варіанта виступає основний донор ЄС – Німеччина. Уряд цієї країни бачить вихід зі скрутного становища у створенні бюджетного, а не банківського союзу.

Російська економіка потерпає від кризи через неможливість ЦБ проводити політику монетарного пом'якшення. Довгострокова тенденція

зростання вартості національної валюти внаслідок зростання цін на нафту в умовах існуючої економічної моделі спричиняє низку проблем для державних регуляторів. Суттєва присутність арбітражерів стає на заваді стимулювання економіки тими заходами, якими скористались в розвинених країнах – політикою кількісного пом'якшення. Висока вартість кредиту стримує економічну динаміку. Таргетування обмінного курсу де-факто і декларування уваги до інфляції (але не цін виробників, а цін споживачів) є чинником інфляційних процесів у російській економіці. На думку деяких російських законодавців, незалежністю Банку Росії є зайвою. Визначення рівня ставки рефінансування, складу валютного кошику, грошова політика – мандат на ухвалення рішень з цих питань вони пропонують передати уряду. А Банку Росії належить стати джерелом дешевих кредитів для розвитку національної економіки. Зацікавленість в такій пропозиції має і уряд України.

*Д. А. Лукін, канд. екон. наук, доц.,
Центр правових технологій "Екю", м. Суми;
Т. В. Мазило, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"*

АНАЛІЗ ЛИХВАРСЬКИХ РИС У ПОВЕДІНЦІ ВКЛАДНИКІВ УКРАЇНСЬКИХ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

В умовах бурхливого зростання банківської системи України на початку нового тисячоліття одним з пріоритетних напрямків банківської діяльності стало створення і розвиток споживчого кредитування, яке надало можливість швидкого задоволення потреб населення у товарах та послугах. У діяльності багатьох комерційних банків (в рекламних компаніях, в поведінці банківських працівників та ін.) простежувалася тактика "нав'язування" кредиту, популяризації структури споживання домогосподарств не по кишені, а в кредит. В Україні тільки за чотири передкризові роки (з 01.01.2005 по 01.12.2008) банківські кредити, що були надані приватним особам, зросли в 17 разів – з 14,6 до 249,6 млрд. грн.

За цей же час процентні ставки за банківськими депозитами також зростали значними темпами і досягли сьогодні 24–26 % річних. На тлі цього росту у багатьох громадян сформувалася типова ідеологія рантьє і лихваря, характерними рисами якої є:

- отримання пасивного суттєвого доходу, що вже майже дорівнює підприємницькому;
- повне перенесення вкладником ринкових ризиків на інші суб'єкти (на банки та на державу в особі Фонду гарантування вкладів та таке інше);